

Då Allah prövar hjärtat för att rena det

I islams andliga tradition är prövningar (*ibtila'*) inte ett tecken på att Allah har övergett sin tjänare — tvärtom är de ett uttryck för Hans omsorg och kärlek. Hjärtat (*qalb*) är islamets centrala begrepp för människans andliga kärna, och det är just hjärtat som Allah väljer att rena genom vedermödans eld. Denna artikel undersöker vad Koranen, hadith och de stora sunni-lärda säger om prövningarnas djupare mening.

Prövningens natur — al-ibtila'

Koranen presenterar prövningar som ett nödvändigt inslag i den troendes liv. Allah säger tydligt att ingen lämnas oprövd, och att prövningarna är ett medel för att skilja de uppriktiga (*sadiqin*) från dem som endast bekänner tron med tungan.

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

”Tror människorna att de ska lämnas i fred bara för att de säger: 'Vi tror' — utan att utsättas för prövning?” **Koranen, Al-‘Ankabūt 29:2**

Imam al-Ṭabari (d. 923), vars *Tafsir* är en av sunni-islams viktigaste korantolkningar, förklarar att denna vers etablerar en gudomlig sunna: tron måste prövas för att befästas. Prövningen avslöjar inte bara vad som finns i hjärtat för Allah — Han vet redan allt — utan för *människan själv* och för gemenskapen.

Hjärtats sjukdomar och deras botemedel

I sunni-islamisk teologi och spiritualitet (*tasawwuf* och *‘ilm al-akhlaq*) skiljer man tydligt mellan hjärtats sjukdomar och dess hälsa. Imam al-Ghazali, vars *Ihya’ Olūm al-Din* (Återupplivande av religionsvetenskaperna) är ett av islams mest inflytelserika verk, beskriver hur sådant som högfärd (*kibr*), avund (*hasad*) och kärlek till världen (*hubb al-dunya*) förmörkar hjärtat.

Imam Abū Hamid al-Ghazali (1058–1111)

Shafi‘i-lärde, filosof och mystiker — känd som "Islams bevis" (Hujjat al-Islam)

"Hjärtat är likt en spegel: synder lägger rost på dess yta tills det inte längre kan reflektera sanningens ljus. Prövningar och sorg polerar spegeln, om den troende möter dem med tålamod och tacksamhet."

Al-Ghazali betonar att Allah inte sänder prövningar som straff till de troende, utan som en läkares behandling. En vis läkare ger bittra mediciner för att återge kroppen hälsan — och Allah låter hjärtat genomgå smärta för att befria det från det som hindrar det från att nå Honom.

Hadith om prövningarnas renande kraft

Profetens ﷺ sunna är fylld av vägledning om hur den troende ska förstå och möta prövningar. Dessa traditioner, bevarade i de kanoniska hadithsamlingarna, ger en djup teologisk grund för prövningarnas syfte.

"Den störste belöningen följer den störste prövningen. När Allah älskar ett folk prövar Han dem. Den som accepterar prövningen i tålamod och tacksamhet — för honom är det nöje. Den som tar emot den med missnöje — för honom är det vredesdom." **at-Tirmidhi, Sunan, nr. 2396 — klassad som hasan av al-Albani**

Då Allah prövar hjärtat för att rena det

”Ingen oro, ångest, sorg, skada, besvär eller bekymmer drabbar en muslim — inte ens törnet som sticker honom — utan att Allah låter det bli en soningsgåva för hans synder.” **Al-Bukhari, Sahih, nr. 5641–5642; Muslim, Sahih, nr. 2573**

Den berömde hadith-lärden Imam Ibn Hajar al-‘Asqalani (d. 1449), i sin monumentala kommentar *Fath al-Bari*, förklarar att dessa hadither etablerar att *all* form av obehag — oavsett hur liten — räknas som en rening (*kaffara*) för synder. Allah i Sin nåd låter det som verkar negativt bli ett medel för den troendes höjning.

Ibn al-Qayyim syn på prövningarnas välsignelse

Imam Ibn al-Qayyim al-Jawziyya (d. 1350), elev till Ibn Taymiyya och en av Hanbali-skolans mest produktiva lärde, ägnar stora delar av sina verk åt prövningarnas andliga dimensioner. I *Madarij al-Salikin* (De vandrandesrangsteg) och *Zad al-Ma‘ad* (Väggkost för den kommande världen) analyserar han tålmodets (*sabr*) och tacksamhetens (*shukr*) förhållande till prövningen.

Imam Ibn al-Qayyim al-Jawziyya (1292–1350)

Hanbali-lärde, teolog och spirituellt mästare — elev till Ibn Taymiyya

”Prövningar är Allahs gåva till de troende, även om de verkar svåra. De befäster hjärtat i tawakkul, rensar det från världens fästen, och höjer tjänaren till rangnivåer han aldrig skulle ha nått enbart genom lydnad.”

Ibn al-Qayyim gör en viktig distinktion: prövningen som drabbar den troende och den otroende är ytligt sett densamma, men verkningarna skiljer sig fundamentalt. Den troende som möter prövningen med tålmod och förtroende till Allah (*tawakkul*) höjs av den, medan samma prövning kan förgöra den som saknar trons fundament.

De fyra rättsskolornas syn på sabr och rida

Samtliga fyra sunni-rättsskolor — Hanafi, Maliki, Shafi‘i och Hanbali — är eniga om det teologiska grunden, men betonar delvis olika aspekter av det rätta svaret på prövningar.

Bland Hanafi-lärda lyfter Imam Abū Yūsuf och senare al-Maturidi fram att prövningar är förenliga med Allahs absoluta rättvisa (‘*adl*) — en rättvisa som inte alltid är synlig för människan men som alltid är verklig. Maliki-traditionen, representerad av Imam Malik och hans elever, understryker *rida* — välbehag och accept inför Allahs beslut — som det högsta svaret på prövningen. Shafi‘i-lärda som al-Nawawi (d. 1277) lyfter i sin *Riyad al-Salihin* fram att sabr är fard (obligatoriskt) medan shukr är det ideala tillägg som lyfter den troende ytterligare.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

”Vi ska visst pröva er med något av fruktan, hunger och förlust av egendom, liv och frukter — men ge de tålmodiga glädjebudskapet.” **Koranen, Al-Baqara 2:155**

Qadar och hjärtats överlåtelse

En central del av sunni-teologin (‘*aqida*) är tron på *qadar* — Allahs förutbestämelse. Imam al-Ṭahawi (d. 933), vars *al-‘Aqida al-Ṭahawiyya* är en av sunniislams mest erkända teologiska texter, fastslår att allt som sker sker med Allahs vetskap och vilja. Prövningarna är inte slumpmässiga — de är en del av Hans plan för varje enskild tjänare.

Detta medför inte passivitet. Tvärtom uppmanar sunni-islam till att ta de medel som står till buds (*ikhtiyar*) — söka läkare vid sjukdom, arbeta för att förbättra sin situation — men samtidigt lämna utfallet till Allah. Kombinationen av ansträngning och överlåtelse är kärnan i islamsk spiritualitet.

Imam Ibn Taymiyya (1263–1328)

Hanbali-lärde, mufassir och teolog — en av islams mest citerade medeltida auktoriteter

”Allah prövar den troende inte för att förstöra honom, utan för att uppenbara vad som redan finns i hans hjärta — och för att ge honom tillfälle att välja rätt och därmed förtjäna det som inget öga sett och inget hjärta föreställt sig.”

Prövningens kärlek — ett tecken på Guds utkorelse

En av de mest tröstande dimensionerna i islamsk lära är kopplat till hur Allah väljer att pröva. Profeten ﷺ sade enligt en autentisk hadith i *Sunan Ibn Maja*:

”De som prövas mest är profeterna, sedan de fromma, sedan de som liknar dem, sedan de som liknar dem — en människa prövas i enlighet med sin tro; är tron stark är prövningen stor, är tron svag är prövningen lättare.”

Denna hadith, som Ibn Maja och at-Tirmidhi återger och som Ibn Hibban klassade som sahih, vänder på den mänskliga logiken: den hårdaste prövningen drabbar den som Allah älskar mest. Att prövas är — ur detta perspektiv — en form av gudomlig utmärkelse, inte ett tecken på övergivenhet.

إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

”De tålmodiga ska få sin belöning utan räkning.” **Koranen, Al-Zumar 39:10**

Avslutning — hjärtats väg till Allah

Den islamska andliga traditionen, grundad i Koran och sunna och förmedlad av generationer av lärde i de fyra rättsskolorna, ger en sammanhängande och djup förståelse av prövningarnas mening. Prövningen är inte ett hinder för närheten till Allah — den är vägen dit.

Imam al-Ghazalis medicinska metafor är talande: den troende som befinner sig mitt i prövningens smärta bör påminna sig om att han är i händerna på en Läkare som känner hans hjärta bättre än han själv gör. Tålmodet är inte att stänga ögonen för smärtan — det är att hålla fast vid trons visshet om att smärtan tjänar ett syfte som överstiger det omedelbara.

Allah säger i en hadith qudsi, återgiven av al-Bukhari: *”Mitt missnöje är hos den sjuke som klagar till folk om sin sjukdom — men Min nåd är hos den sjuke som klagat till Mig.”* Hjärtats vändning mot Allah i prövningens stund är i sig självt det mål som prövningen syftar till.

Källor och referenser

- Koranen: Al-Baqara 2:155–157; Āl ‘Imran 3:186; Al-‘Ankabūt 29:2–3; Al-Zumar 39:10; Al-Insan 76:2
- Al-Bukhari: Sahih al-Bukhari, Kitab al-Marda, nr. 5641–5642 (prövning och synders soningsgåva)
- Muslim: Sahih Muslim, Kitab al-Birr wa-l-Sila, nr. 2573 (oro och bekymmer som kaffara)
- at-Tirmidhi: Sunan at-Tirmidhi, nr. 2396 — ”Den störste belöningen följer den störste prövningen”
- Ibn Maja: Sunan Ibn Maja, Kitab al-Fitan, nr. 4023 — hadith om profeternas och de frommas prövningar
- Al-Ṭabari: Tafsir al-Ṭabari (Jami‘ al-Bayan), kommentar till Al-‘Ankabūt 29:2
- Al-Ghazali: Ihya’ Olūm al-Din, del 4 (Rub‘ al-Munjiyat) — om sabr, tawakkul och hjärtats rening
- Ibn al-Qayyim: Madarij al-Salikin (rangstegen); Zad al-Ma‘ad, del 3 — om prövning och välsignelse
- Ibn Taymiyya: Majmū‘ al-Fatawa, vol. 10 — om qadar, prövning och hjärtats tillstånd
- Al-Nawawi: Riyad al-Salihin, Kitab al-Sabr — hadither om tålamod och prövning med kommentarer
- Al-Ṭahawi: Al-‘Aqida al-Ṭahawiyya — sunni-teologin om qadar och Allahs rättvisa
- Ibn Hajar al-‘Asqalani: Fath al-Bari, kommentar till Sahih al-Bukhari, Kitab al-Marda

Detta är en serie av tre delar:

- [Då Allah prövar hjärtat för att rena det – del I](#)
- [Att konfrontera sina andliga hinder – del II](#)
- [Sjukdomen är i hjärtat —Koranen är botemedlet — del III](#)